

חינוך לחיים

פרשת לך לך

הרמב"ם בהלכות עו"ז פ"א מביא באריכות רבה את כל התיאור של אברהם אבינו באיזה כח ובאילו יכולות הצליח אברהם לפרסם את שם ה' בעולם בהשפעה כה רחבה עי"ש. והמתבונן יתפלא איך זכה דווקא אברהם לכך בעוד לכא' קדמו לו רבים וטובים בדורות לפניו כמתושלח, נח, שם ועבר ולמה זכה אברהם דווקא? יתרה מזאת יש להתבונן, הלא חז"ל מתארים לנו שאברהם העברי היה יחידי ובודד הניצב בעבר אחד של העולם, מאמין בעז ובגבורת נפש בצדקת דרכו ושיטתו ודואג לפרסם שם אלוקיו בעולם, לעומתו נצבו בעבר השני כל העולם כולו מאוחדים ומאוגדים באמונה טפילה באילילים ולמרות זאת היתה לו השפעה כה גדולה, מה היה סוד קסמו שבגללה זכה לכל זה???

ההסבר כפי שאמרנו הרבה פעמים ע"פ המשל הידוע של הגאון מוילנא שנשאל מה הדרך הטובה ביותר להשפיע ולחנך על הכלל ברוחניות?? השיב הגאון במשל: לבקבוק יין שיש סביבותיו כוסות ריקים, וכאשר ממלאים את הבקבוק עד גדותיו נשפך מתוכו לצדדים ונמצאים הכוסות מלאים מאליו.

כך גם כאשר רוצה האדם להשפיע ולחנך את סביבתו ליראת שמים ומידות טובות הדרך הטובה ביותר לכך היא "הדוגמה האישית" שידאג בראש ובראשונה למלא בהן את עצמו!!!! וכך בהיותו מלא וגדוש עד גדותיו בתורה ובמעשים טובים, ממילא תמשך השפעתו ממנו אל סובביו. אך אם לא יעשה כן, מובטח הוא שיפלו דבריו על אזנים ערלות. ידוע הסיפור שנסעו - מורנו ורבנו ר' דוד משה מקרעטשניף זצוק"ל עם ר' משה שטרנבוך שליט"א בספינה ואמרו להם שלקראת לילה עומדת להערך הרצאה מיוחדת בחומרת העישון מפי אחד הפרופסורים הגדולים בתחום ומצד "ונשמרתם" כדאי להכנס ולשמוע. בהרצאתו דיבר על נזקי העישון וכו'. לאחר שעות ספורות לתדהמתם רואים את הפרופסור עומד ומעשן כקיסור... כי מה זה קשור אלי?? וכדי בזיון וקצף... אך אצל אברהם - קודם הדוגמה האישית. קודם שהרחיק לכת להשפיע על אחרים, עבד על עצמו עבודה אישית מופלגת, בשיפור אישיותו, ריסון מידותיו ותיקון מעשיו. וכשהגיע לחקר האמת החדיר זאת למעמקי הלב ללא הרף, ורק אחרי שנים ארוכות של עבודה עצמית החל להשפיע על אחרים. עפ"ז מובן הסתירה בחז"ל באיזה גיל הכיר אברהם את בוראו? הרמב"ם כתב "בן ארבעים שנה הכיר אברהם את בוראו" ומנגד כותב בתחילת דבריו "איתן זה התחיל לשוטט בדעתו והוא קטן" וידוע הזוהר שכבר בן 3 שנים בכיר את בוראו?? מסביר המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שבודאי תחילת הכרת אברהם את בוראו החלה כבר בהיותו בן ג' שנים, אולם זו היתה רק ההתחלה, מכאן ואילך החל תהליך ארוך של עבודה עצמית, שבה שקד בעמל רב על תיקון מידותיו וטוהר אמונתו עש שהגיע בהיותו כבן 40 לפסגת ההכרה בבוראו ואז השפיע על אחרים וענה להם תשובות והצליח להשפיע על רבבות אנשים עד שזכה לתואר "אב המון גויים" מה שלא זכו אחרים שלפניו שגם הכירו את בוראם בדרגה זו או אחרת, אך לפי דרגתם לא הגיעו למלא את קנקנם כל כך, באופן שישפיעו גם על סביבותם. היסוד הוא - שככל שהאדם מלא יותר בתוכו, מעובד יותר בנפש, שוקד יותר על תיקון מידותיו, כך גם השפעתו וחינוכו על סביבתו הולכת וגדלה.

הסבר נפלא ברוח זו מביא הרב טורק שליט"א על חז"ל בפס' בשיר השירים "שניך כעדר הרחלים - מה רחל זו צנועה, כך היו ישראל צנועים וכשרים במלחמת מדיין. רב הונא בשם רב אחא אמר שלא הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד וכו' " והדברים מופלאים א. מדוע נקטו חז"ל דווקא מעלה זו שלא הקדימו תפילין של ראש לשל יד? מה המעלה הגדולה בזה? ב. מדוע הצניעות היא היתה הגורמת לנצחונם?? כידוע יש הבדל בהנחת תפילין - בעוד תפילין של יד מניחים דווקא במקום מכוסה שאינו נראה לעינים, תחת השרוול וכנגד הלב כמובא בשערי תשובה בשם הלבוש שיש להקפיד על כך שיהיו מכוסים, לעומת זה תפילין של ראש יש להניח דווקא במקום גלוי ונראה לעינים לקיים "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". וההבדל גם במהות הדברים - התפילין של יד מונחים כנגד הלב כדי לשעבד ולדבק מחשבות הלב לה' יתברך, נמצא שהשפעתם היא בעיקר על עבודת האדם האישית שלו, מה שאין כן התפילין של ראש שאומנם גם מטרתם לשעבד המוח וכו' אך גם באו להקרין מקדושתם על כל הסובבים. לכן כדברנו - אסור להקדים הנחה של ראש ליד. כי סדר עבודת האדם היא קודם עבודה עצמית של שעבוד החושים והרצונות, ורק לאחר מכן להפנות דרישה לאחרים לדבוק בדרך זו. נמצא שמי שמקדים להניח תפילין של ראש הרי הוא מנסה להקרין על אחרים מידה שאין בו... והיא לא תצלח!!! הפלא ופלא!!!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com